Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Drachmann, Holger

Titel: Forskrevet

Citation: Drachmann, Holger: ”Forskrevet”, i Drachmann, Holger: *Forskrevet*, udg. af Lars Peter Rømhild , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2000, s. 463. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-drachmann14val-shoot-idm140708760309920.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Forskrevet

II

Dér i Chefens Arbejds- og Audiensværelse mødtes de altsaa igen - efter at de ikke havde set hinanden siden hin berømte Middag.

Og dér - fra Toppen af en Piedestal og fra det øverste af en 464 Boghylde - skuede Busterne af de to store Allonge-Heroer ned paa Konferensraad Gunnar Brynjulfsen. Molière med de buede Øjenbryn, aabne, smærtefulde Træk, fremspringende Kindben og den smukke Mund, Geniets kummerfuldskønne Mund, overhvælvet af den let opstrøgne Moustache - Komediedigteren, der i Thronens Ly svang Svøben mod Hof, Adel og Gejstlighed, og som martredes tildøde af Kvindesorger - den svage Mand i sit Hjem, Kæmpen paa Scenen, Kongens Kammertjener, Komedianten blandt Marquierne. Og den anden Kæmpe - Nordboen - Komedieskriveren blandt Universitetsprofessorer - den smaaborgerlige Satyrikus, Pebersvendens lukkede, stillestaaende Træk med denne gnavne Intelligens, hvis Saft er tørret ind og imod hvis Skal Kvindesmil og Kvindegraad er prellet sporløst af.

Eller har den Haand, som formede Busten, ikke kunnet lære os noget andet og mere? tænkte Gerhard medens han sad og saa', hvor Konferensraaden tog sig lille ud i sin Stol mellem de to Allonger.

Theaterchefen havde endnu ikke løftet sine Øjne fra den næsten irriterende Betragtning af sine elegante Støvlespidser. Gerhard havde talt; der var en Pavse; Konferensraaden saa' usædvanlig lukket og diplomatisk ud idag. Nu hævede han Høvedet lidt og sagde langsomt, let snøvlende - med skarp Udtale af a'et:

De er gal - undskyld!

Undskyld? svarede Gerhard paa sin Side, med let rynket Pande - clerpaa smilende.

Jeg mener - vedblev Konferensraad Brynjulfsen - at De bærer Dem ad som et ufornuftigt Menneske. De kommer til mig - Gud véd hvorfra - og netop som jeg sidder paa Springet, nu da Prøverne skal begynde tidligere iaar, forat de Herrer i Pressen.... naa, det kan være det samme.... men De kommer her, ikke - som jeg maatte formode - for at bede mig glemme det sidst Passérte - hvad jeg forresten længst har slaaet en Streg over - da jeg virkelig absolut aldrig nærer nogen *rancune* .....!

Undskyld! afbrød Gerhard og pegede paa Manuskriptet, som laa foran Konferensraaden. Jeg kom for *dette* - og ikke for noget andet!
465

De kom - sagde Konferensraaden vred - for paa en ubehagelig Maade at minde mig om Familieforhold, som *De* dog ikke er berettiget til at blande Dem i. Jeg kunde da paa min Side spørge Dem om Deres Forhold til - til Annette.... men det gør jeg ikke. Jeg siger Dem kun: De bærer Dem dumt ad, min Kære!

Og Konferensraaden gjorde Mine til at rejse sig - fortrædelig og optaget af Theatertjenesten. Audiensen var tydeligt nok forbi.

Vil De læse dette Stykke - interessere Dem derfor, hvis De finder, som jeg, at det er Interesse værd - og lade det opføre, saasnart De kan? spurgte Gerhard fast.

De to Mænd vekslede Øjekast, maalende hinandens Intelligens og Krigsberedskab. Scenen fra Rue de Rivoli syntes at skulle gentage sig.

Deres Stykke... hvad handler det da om? spurgte Konferensraaden distrait.

Deres *Søns* og mit Stykke! svarede Gerhard stigende i Stemmen, endnu beherskende sig. Jeg har udviklet Dem Gangen deri og hvad jeg kunde kalde de ledende æsthetiske Principper, hvorover det er bygget. De og jeg har undertiden talt om den dramatiske Produktions Goldhed - i hvert Fald her hos os. Nu kommer Deres eget Kød og Blod - eller jeg kommer paa hans Vegne - og tilbyder Dem Poesi, oprindelig, frisk Kunst, stærke Optrin, med vor egen Folkedigtnings paa engang dystre, djærve og bløde Kolorit over sig... ja jeg bliver veltalende, men jeg taler ogsaa for en Anden - ovenikøbet for Deres Søn, som er syg, som vil gaa til Grunde, baade sjæleligt og legemligt, hvis vi ikke skaffer ham denne Chance - for det *kan* blive en Chance, derpaa giver jeg Dem mit Ord!

Konferensraaden saa' til Siden, rejste sig, gik op og ned ad Gulvet med Manuskriptet sammenrullet i Haanden.

Han sagde:

Min Søn er stadig gaaet sine egne Veje - han har i en Række Aar undveget mig - ser mig formodentlig over Hovedet, jeg som jo kun er en Embedsmand, en Statens Tjener, et Individ af 466 gammeldags Tænkning og Principper. Hvordan han har levet, det kan jeg maaske forestille mig. At han er syg og trængende, det berører mig pinligt og vilde gøre mig endnu mere ondt, om jeg ikke vidste, at han selv i saa mange Maader havde forskyldt sin Skæbne. Man kan end ikke overfor sine Nærmeste gribe hjælpende ind, naar de aldeles ikke vil lade sig raade eller sige. Vi kan maaske forlade denne Del af Æmnet! Hvad dette Arbejde angaar, som jeg paa Forhaand vil stille mig aldeles loyalt, upartisk overfor, saa er det min Pligt som Theaterchef at gøre mig bekendt dermed, for saa at sende det til Censor, afæske ham hans Mening og derpaa, naar jeg endnu en Gang har sammenholdt hans Anskuelse med min egen Dom, at sende en skriftlig Meddelelse til Forfatteren, eller Forfatterne, om hvorvidt Stykket kan benyttes af Theatret eller ej.

Dette er den ganske reglementære Forretningsorden, og De kunde have sparet Dem Deres i sig selv meget interessante Foredrag, min Bedste! Det bliver saaledes, som jeg siger, og ikke..... da De dog vel ikke vil supponere, at jeg i mine Paarørendes egne Sager skulde lade mig lede af Tjenesten uvedkommende Hensyn.... nej naturligvis *det* vil ikke en Mand af Deres Takt og Levemaade, min kære Gerhard!

Konferensraaden var standset ved det store Bord i Midten af Værelset, støttende sig dertil med Rullen i Haanden, halvt lukkede Øjne, et let Smil over Underansigtet - forskanset bag den sidste Tirade. Nu kunde jo Modparten forsøge... eller lade være. Theaterchefen var et Kastel, imod hvilket der saa tidt var løbet Storm. Hverken Søn eller Svigersøn, ingen inferiør Person kunde i det hele taget rokke Stillingen - i dette Land, hvor det »Autoritære« var i saa kraftig Vækst. Kun *opefter* i Rangforordningen frygtede Chefen..... og saa var der én Magt, Pressen, som Chefen delvis benyttede og delvis følte sig afhængig af..... men dette kunde jo dog Gerhard ikke vide; eller - om han formodede det - han var Svigersønnen - bundet af et godt Baand, et fast Baand - Formuen!
467

Gerhard tav - maalte Stillingen - tav.

Konferensraad Brynjulfsen smilede - og blev venlig, meddelsom. Den, der føler sig sikker, har nemt til Venlighed.

Han sagde fortrolig, legende med denne Papirsrulle, som man maaske, alt i alt, kunde blive kvit ligestraks:

Hør nu - et Ord, min kære Gerhard. Hvad er det i Grunden De har tænkt Dem med dette? Et middelalderligt Skuespil - saadan og saadan.... jeg forudsætter Talent deri, Studier efter Shakspeare, maaske Øhlenschlæger - naa ja, De maa ikke blive vred, men De kender jo vore Kanuter - Personalet - det er altid sløjt, naar vi skal spille disse ha-stemte Ting..... for de Herrer i Pressen tvinger os jo desværre til at skulle spille, hvad der dog *alligevel* ligger os saa uendelig fjærnt - al denne Ædelhed og Blod og Taarer, Gudbevares! man bliver blot mindet om Død og Gebrækkelighed.... og saa tilmed i disse knappe og trykkede Tider! Forstaar De, Gerhard, vi taler imellem os - Personalet *kan* ikke spille de Ting, og Publikum gider, snart sagt, ikke se dem heller. To, tre, fire Forestillinger - og tomme Bænke. Hvordan faar vi vort Underskud bragt ned? Sæt Dem i mit Sted! Jeg har ingen Helt og ingen Heltinde - kun en Samling Invalider; én Karakterskuespiller - som er gebrækkelig - og én komisk Kraft - som der slides paa i Tide og Utide.... det vil sige, han slider selv i Utide paa sig. Nogle smaa kapriciøse Damer - der alle vil være Primadonnaer og i alle mulige Fag - et Par mandlige Brugbarheder - en Sanger, som gør Skuespillertjeneste - og saa Statister. Hvad vil De gøre ud deraf?

Dertil kommer Dekorationer og Maskineri. Vort Maskineri er usselt og kostbart. Og hvad skal vi med alle de Dekorationer, som males for tre Forestillinger og saa lægges paa Loftet? Det er blot at tynge vort Budget - og det er tynget nok.

Tænk Dem saa dertil alle de Mennesker, som *De* kender: Embedsmænd, Grosserere, og saa alle vore abonnerende Damer! Og *de* Mennesker skal se paa Taarer og Blod og Død og Bedrøvelighed i tre, fire Akter? Ja hvis det var en Opera - hvor man stikker sig ihjel og synger dertil! Det gik endda.... men et »mørkt« Skuespil - selv om der er en Nar deri - nej, nej, min Bedste!

Nej! hvis De tiltror Dem Evner til at skrive for Scenen - og 468 jeg tiltror Dem gerne Alt - saa giv os et Stykke ud af vort eget lille borgerlige Liv - helst i en og samme Dekoration... Molière deroppe, han forlanger aldrig denne Luxus med Udstyr..... lad os *ikke* faa hans »Tartuffe« - ikke nogen Bitterhed - men en jævn, helst lidt fornøjelig, ukompliceret Handling - saadan mellem Slægt og Venner, med nogle Rivninger, lidt Kærlighed - eller megen, som De vil - ikke Politik, ingen sociale eller religiose Principdebatter.... det har vi allerede *nok* af.... et Stykke blaa Himmel over det Hele, lidt Sang, og Knudens Løsning paa den for alle Parter mest tilfredsstillende Maade. Herregud, Scenen er dog ikke til, for at reformere Verden eller anskueliggøre Lidenskaberne, om jeg saa maa sige, in puris naturalibus - men for at understrege en gavnlig Maxime, satirisere paa en urban Maade over vore Skrøbeligheder, og forresten lette, forskønne og forædle Livet..... og hvad Ulf angaar, saa tjener det Dem til Ære, at De har ofret Tid og Talent paa at ville give ham en Chance,

som De siger: men jeg, hans Fader, kan forsikre Dem, at han har haft Chancer nok - men forspildt dem alle - og De vil med dette Stykke hverken vinde Opinionen for ham eller for Dem, medens De kun - hvis Stykket blev opført - vilde lægge Dem selv Hindringer ivejen paa en Bane, hvor det naturligvis skulde være mig særligt magtpaaliggende at byde Dem et fornøjeligt Velkommen! Konferensraadens Ansigt havde lagt sig til Alvor, da han nævnede Ulfs Navn. Nu lagde det sig atter til Smil, da han kammeratlig fortrolig nærmede sig Gerhard og med et lille elegant Dimissions-Buk stak ham Papirsrullen under Armen.

Gerhard kastede Manuskriptet hen paa Bordet. Han var bleven mørkerød i det solbrændte Ansigt; nu blev han gulbleg. Ordene vældede frem hos ham imod »Kastellet« - han gav sig næppe Stunder til at forme dem eller beregne deres Virkning; han vilde have Alt ud paa engang. Han skildrede Ulfs Liv og Omgivelser - holdt dette Liv, disse Omgivelser op imod Konferensraadens eget og egne - viste i korte, fyndige Omrids Ulfs Kunst, Smag, Dom - selv i dens Bizarreri - og sammenholdt dermed Konferensraadens »Æsthetik«. Han talte højere og højere, medens Chefen trippede frem og tilbage og skottede til Døren forbitret, forbløffet, ude af 469 Stand til at fatte Voldsomheden og endnu mindre til at bryde eller standse den.

Gerhard raabte: Jeg er saa inderlig ked af at spille Komedie for Dem eller for nogensomhelst. At De er en »habil« Mand til at styre Deres Theater - det har De vist; men Kunst er noget, hvorom De ingen Anelse har. Jeg skal dokumentere dette med Pen i Haand, hvor jeg kan komme til, tidligt og sent skal min Haand være over Dem - og er De smidig i Paraden, saa er jeg hensynsløs i Angrebet. Jeg skal kaste mig over Dem med et Raseri, som De selv har fremkaldt - ikke fordi De har fornærmet *mig* ved et Afslag, men fordi De har vist mig, hvor bundegoistisk De er imod Deres Søn. De frygter for at trække ham frem fra den Forglemmelse, hvor han nu saa bekvemt for Dem og Deres holder sig skjult. Et Stykkes Skæbne er jo altid tvivlsomt - og hvor kompromitterende for Dem, hvis det gik galt! Saa var den »gale Ulf« igen paa Tapetet - han kunde jo - ja han kunde finde paa saa meget i sin Uberegnelighed. Men nu siger jeg: Stykket *skal* op! og Ulf selv skal tvinge Dem dertil. Jeg skal forsyne ham med Vaaben.... jeg kender dem ikke selv, men muligvis vil De tage Syn over dem.... at sige: blot se, ikke røre! Det er Ulfs Ejendom, som jeg forvarer for ham! -

Konferensraaden vilde ikke tro sine Ører. En saadan Brutalitet - en ligefrem Kommandotone fra hans ellers saa beherskede Svigersøn. Var da de unge Mænd allesammen ble ven gale - var alle Baand løsnede?

Han vilde til at spørge om noget lignende - men greb sig selv i at stirre - stirre ganske stum - paa en lille Pakke gulnede Breve, der lagdes paa Bordet med Udskrifterne opad..... og disse Udskrifter, de samme og de samme, stirrede paa ham som Minder fra en i Glemsel begravet Tid.

Hvad - hvad vil De gøre med disse Breve? spurgte Konferensraaden, som røbede den utvetydigste Lyst til at tilegne sig dem.

Gerhard tog ikke sine Øjne fra ham - og da han havde sét nok, skød han Brevene sammen. Kastellet var bragt til Tavshed. Gerhard puttede den lille Pakke i Lommen, og sagde:

Jeg har faaet dem - for at give dem til Ulf. Tidspunktet kan 470 jeg selv bestemme. Hvad *han* vil gøre med dem, véd jeg ikke.... men jeg tror - ja jeg tror sikkert, at *De* først vil lade vort fælles Arbejde komme til Opførelse - naturligvis hvis De og Deres Censor finder det værdigt. Min Ven Ulf og jeg er en Slags aandelige Siamesere.... *Jeg* har god Tid til at vente - *han* maaske mindre. Og hermed anbefaler jeg mig og vort Arbejde i Deres venligste Erindring. Farvel! -

Han var ude af Døren. Konferensraad Brynjulfsen gjorde et Skridt - betænkte sig - lod Haanden glide bag om Øret og op over Panden. Der var adskilligt at glatte væk. Han tænkte - paa mangt og meget - og tilsidst paa at dette var en dum Historie. Aa hvad! der er selvfølgelig noget Talent deri.... bliver det en Succes, saa meget des bedre!.. i modsat Fald, saa vil man sige, at mit gode Hjærte er løbet af med mig! -

Og Konferensraaden syntes allerede at føle sit gode Hjærte. Saa blev der banket paa Døren; Tjeneren kom ind og mældte diskret en opgaaende Stjærne ved Balletten, den Ballet, som saa længe havde ligget nede.

Javist, javist! jeg er hjemme for Frøknen! sagde Theaterchefen, og hans Øjne blev klare, ungdommelige, hans Skikkelse rank..... der kom noget *stort* over den elastiske Olding.... noget af Galskaben, der ret besét altid er stor - større end Forstillelse, Autoritetshy kleri.

Døren gik op for en lille buttet og vever Dame.